

GONGALAŠ OĐASMAHTTIN-,
HÁLDDAHUS- JA GIRKODEPARTEMEANTA

Prentehusnummir: P - 0974 B/S

Juolludeamit sámi ulbmiliidda jagi 2013 stáhtabušeahas

Olggosaddán:
Ođasmahttin,- hálddahus- ja girkodepartemeanta

Almmolaš ásašusat sáhttet diŋgot
lassigáhppálagaid dáppe:
Departemeantta bálvalusguovddáš
Poasta ja distribušuvdna
E-poasta:publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Tlf.: 22 24 20 00

Prentehusnummir: P - 0974 B/S

Deaddileapmi: 10/2012 - preantalohku 800

Juolludeamit sámi ulbmiliidda

Norgga riika álggos lea vuodđuvuvvon guovtti álbmoga, sámiid ja norgalaččaid, eatnamiidda, ja goappašiin álbmogiin lea seamma vuoigatvuohta beassat ovddidit iežas kultuvrra ja giela. Rádđehusa ulmil lea láchit diliid nu ahte sámit besset seailluhit ja ovddidit iežaset giela, kultuvrra ja servodateallima. Ođasmahttin-, hálddahuš- ja girkodepartemeanttas lea bajimuš ovddasvástádus oktiivevehallat stáhta sámpolitiikka. Fágadepartemeanttain lea ovddasvástádus čuovvohit ja čadáhut sámpolitiikka iežaset suorggis (suorgeovddasvástádus-prinsihppa).

Vuodđolága § 110a ja sámeláhka leat nationála riektivuodđu rádđehusa sámpolitiikkii. Rádđehusa politihkalaš vuodđu sámpolitiikkii boahá ovdan Sd.diedáhusas nr. 28 (2007-2008) *Sámpolitiikka*. Diedáhus čilge viidát ulbmiliid sierranas servodatsurggiin maidda ee. gullet giella, dearvvasvuohta, sámi mánáid ja nuoraid bajásšaddaneavttut, dutkan, kulturáššit ja ealáhusovddideapmi. Ođasmahttin-, hálddahuš- ja girkodepartemeantta Proposišuvnnas 1 S (2012-2013) sámpolitiikkalaš hástalusat ja ovdánanmearkkat válddahallojuvvojit oanehaččat, ja departemeantaid barggu ulbmilat ja strategiijat čilgejuvvojit.

Dáinna prentosiin rádđehus háliida oanehaččat ja čoahkkájit válddahallat mo guhtege departemeanta lea evttohan juolludusaid sámi ulbmiliidda jahkái 2013.¹

Sisdoallu

Sámi ulbmiliidda juolluvuvvon ruđaid visogovalaš logahallan	2
Sámediggi	3
Ođasmahttin-, hálddahuš- ja girkodepartemeanta (OHD).....	4
Olgoriikadepartemeanta (OD).....	7
Máhtodepartemeanta (MD).....	10
Justiisa- ja geargusvuodádepartemeanta (JGD)	15
Kulturdepartemeanta (KUD).....	17
Giella- ja guovlodepartemeanta (GGD)	19
Dearvvasvuoda- ja fuolahusdepartemeanta (DFD)	20
Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeanta (MDD).....	21
Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta (EBD).....	22
Birasgáhttendepartemeanta (BGD)	25

¹ Jus sierranas departemeantaid bušehttaproposišuvnnat spiehkastit dán diehtjuohkingihppagis, de gustojit bušehttaproposišuvnnat.

Sámi ulbmiliidda juolluduvvon ruđaid visogovalaš logahallan

(1000 ruvnnuid mielde)

	Rehketdoallu 2011	Salderejuvvon bušeahhta 2012	Árvalus 2013	Proseantasaš rievdadus 2012-2014
Olgoriikadepartemeanta ¹⁾	1 050 ²⁾	2 450	2450	-
Máhtodepartemeanta ³⁾	255 028	273 578	282 843	3,4
Justiisa- ja politiijadepartemeanta	1 860	1 750	400 ⁴⁾	-77,1
Kulturdepartemeanta ⁵⁾	94 486	98 154	102 036	4,0
Gielda- ja guovlodepartemeanta	2 150	2 150	2 150	-
Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta ⁶⁾	244 285	261 279	285 256	9,2
Dearvasvuoda- ja fuolahusdepartemeanta	13 600	13 200	13 636	3,3
Mánáid-, dásseárvo ja searvadahttindepartemeanta	200	1 000 ⁴⁾	1 000 ⁷⁾	-
Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta	169 942	163 787	169 146	3,3
Birasgáhttendepartemeanta	9 000	6 093	5 195	-14,7
Buohkanas juolludeapmi	793 601	825 441	866 112	4,9
Sámeálbmotfoanda	4 649	2 535	2 535	
Supmi	798 250	827 976	868 647	4,9

¹⁾ Olgoriikadepartemeanta juolluda daid sumiid lassin mat bohtet ovdan dán tabeallas ruđaid sámi ulbmiliidda kapihttala 115 poasttas 01/70, kapihttala 116 poasttas 70 ja kapihttala 118 poasttas 70.

²⁾ Juolludus Gáldui ii leat válđojuvvon mielde rehketdoallolohkui, gč. tabealla Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeantta bušeahas.

³⁾ Máhtodepartemeanta juolluda daid sumiid lassin mat bohtet ovdan dán tabeallas ruđaid sámi ulbmiliidda kapihttala 254 poasttas 70, kapihttala 260 poasttas 50 ja kapihttala 285 poasttas 52.

⁴⁾ Supmi lea sámi ulbmiliidda juolluduvvon doarjagiid meroštallan. Jahká 2013 ruđat juogaduvvojit maŋŋil.

⁵⁾ Daid sumiid lassin mat bohtet ovdan dán tabeallas, Máhtodepartemeanta juohká ruđaid sámi ulbmiliidda kapihttala 326 poasttas 01, kapihttala 329 poasttas 01 ja kapihttala 314 poasttas 72.

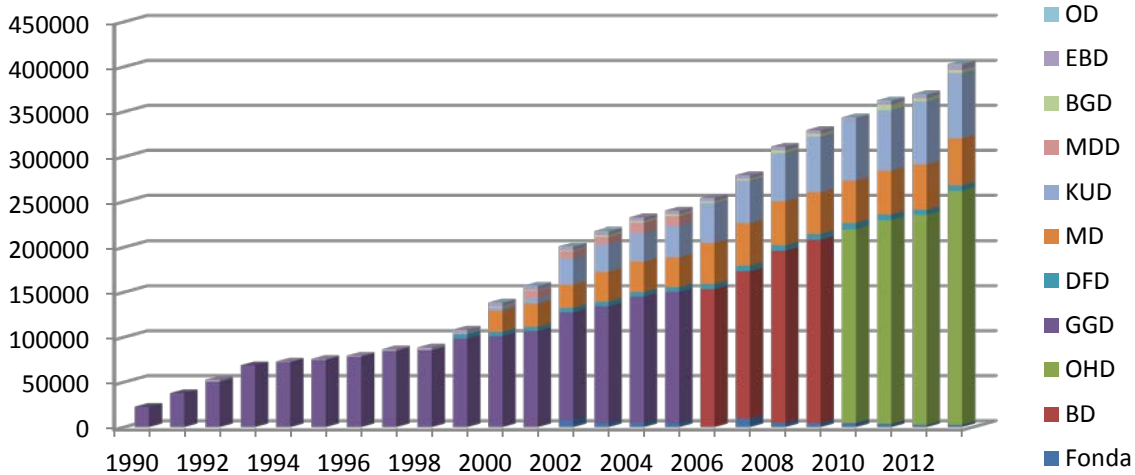
⁶⁾ Daid sumiid lassin mat bohtet ovdan dán tabeallas, Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta juohká ruđaid sámi ulbmiliidda kapihttala 1500 poasttain 21 ja 22, kapihttala 1590 poasttain 01 ja 75 ja kapihttala 1591 poasttas 01.

⁷⁾ Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeanta lea lassin värren ruđaid prošehtii ovttadássásašvuohhta ja šláddjiivoohhta sámi servodagas, gč. kapihttala 846 poastta 21 ja kapihttala 847 poastta 21.

Sámediggi

Sámediggi beassá bušeahttaárvalusa mielde hálldašit sullii 404 milj. ruvnnu (oktan Sáme-álbmotfoanddain) jagi 2013. Dát lea sullii 32,1milj. ruvdnosaš lasáhus jagi 2012 ektui. Sámedikki vuosttaš olles doaibmajahki lei 1990, ja dalle Sámedikki bušeahtta lei 31,7 milj. ruvnnu stuoru. Ovdáneapmi lea Sámedikki ulbmiliid mielde, ahte Sámedikkis galgá leat eanet dadjamuš ja váldi dain áššiin mat erenoamážit beroštahttet sámi álbmoga.

Visogovva Sámediggái juolludusaid ovdáneamis (1000 ruvnnuid mielde)

Sámediggi lea ásaheavvon sámelága vuodul ollašuttin dihtii Vuodđolága paragrafa 110a. Sámediggi oažžu jahkásaš juolludusaid Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanttas, Máhtodepartemeanttas, Dearvvasvuoda- ja fuolahusdepartemeanttas, Kulturdepartemeanttas, Birasgáhttendepartemeanttas, Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttas ja Olgoriikadeparte-meanttas.

Sámediggi beassá spiehkastit bruttobušehttenprinsihpas ja oažžu visot juolluduvvon ruđaid Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanttas, Máhtodepartemeanttas, Kulturdepartemeanttas, Dearvvasvuoda- ja fuolahusdepartemeanttas ja Birasgáhttendepartemeanttas 50-poasttain. Sámediggi juogada juolluduvvon ruđaid mañimus dievasčoahkkimisttis dainna várašemiin ahte Stuorradiggi dohkkeha bušeahttamearrádusa. Sámediggi juogada juolluduvvon ruđaid iežas vuoruhemiid vuodul, muhto Stuorradikki bušeahttamearrádusa mielde.

Sámedikki ekonomiijahálldašeami rámaid mearrida Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta váldoinstruvssas (-njuolggadusčoahkis) mii lea Sámedikki ekonomiijahálldašeami várás. Váldoinstruksa gusto maiddá juolludemiide eará departemeantaid bušeahtain ja eará vejolaš boađuide. Instruksa lea mearriduvvon sámelága paragrafa 2-1, goalmát lađđasa vuodul. Váldoinstruvssas lea departemeanta mearridan ahte Sámediggáige gustojit stáhta ekonomiijanjuolggadusat ja mearrádusat stáhta ekonomiijastivrema birra. Departemeanta eaktuda dattetge ahte ekonomiijanjuolggadusat ja mearrádusat fertejit geavahuvvot nu, ahte Sámediggi beassá geavahit árvoštallanvejolašvuoda álbmotválljen orgánan.

Sámediggái lea biddjojuvvon hálldašanovddasvástádus dihto hálldahuslaš dilálašvuodain, nugo omd. sámediggeválggas, ekonomalaš doarjagiid juolludeamis, skuvlla oahppoplánaid várás mearridit dárkileappot ráddjejuvvon osiid, sámi kulturmuittuid hálldašeamis kulturmuittolága ja dasa gullelaš lánkaásahusaid mielde, ja vel ovddasteaddjiid nammadeamis sierranas almmolaš orgánaide. Sámedikkis lea dasto vel váldi ja dadjamuš go dat searvá ja das leat ovddasteaddjit arvat lánvegeanttiin, stivrrain ja ráđiin.

Sámedikkis leat iežas doaimmas dieđut neahttasiiddus www.samediggi.no.

Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta (OHD)

(1000 ruvnnuid mielde)

Kap.	Poasta	Namahus	Salderejuvvon		
			Rehketdoallu 2011	bušeahhta 2012	Árvalus 2013
1533	50	Sámediggi	225 655	233 650	259 460
1533	54	Sámediggi	3 586	2 535	2 535
1534	50	Doarjagat sámi ulbmiliidda, Sámi allaskuvla	2 800	4 610	5 800
1534	51	Doarjagat sámi ulbmiliidda, Divvun	4 700	5 246	5 419
1534	72	Sámi giella, diehtujuohkin jna.	9 776	9 446	5 330
1534	74	Dokumentašuvdna, gaskkusteapmi jna.	1 443		
1535	01	Gáldu – Álgoálbmotvuoigatvuodaid gelbbolašvuodaguovddáš, Doaibmagolut	6 319 ¹⁾	3 214 ²⁾	3 319 ³⁾
1536	01	Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš, Doaibmagolut	6 756 ⁴⁾	3 613	4 378
1590	71	Doarjagat girkolaš ulbmiliidda	1 450	1 500	1 550
Supmi			262 485	263 814	287 791

¹ Rehketdoallohku siskkilda Olgoriikadepartemeantta juolludusa, ja vel Gáldu jodiha prošeavttaid olgguldasa ruhtadeami.

² Lassin juolluduvvui doarjja Gáldu doibmii Olgoriikadepartemeantta bušeahas.

³ Lassin juolluduvvo doarjja Gáldu doibmii Olgoriikadepartemeantta bušeahas.

⁴ Rehketdoallohku siskkilda olgguldasa ruhtadeami prošeavttaide maid Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš jodiha.

Lassin juolluduvvojit ruđat sámi ulbmiliidda čuovvovaš bušeahhtakapihttaliin ja poasttain:

Kap.	Poasta	Namahus
1500	21	Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta, Erenoamáš doaibmagolut, <i>sirdin vejolaš</i>
1500	22	Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta, Dutkan, <i>sirdin vejolaš</i>
1590	01	Girkolaš hálldašeapmi, Doaibmagolut
1590	75	Girkolaš hálldašeapmi, Oskkuoahpahus
1591	01	Báhppagoddi, Doaibmagolut

Kap. 1500 Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta, poasttat 21 ja 22 Dutkan, vejolaš sirdit

Norgga dutkanrádi sámi prográmma II (2007–2016) galgá buoridit guhkesáigásaš alladásat dutkama sámiid dili birra, buoridit rekruttema ja ovddidit máhtu, ja vel ovddidit sáme giela dieđagiellan. Dan lassin deattuhuvvo riikkaidgaskasaš dutkanovttasbargu, fierpmádathuksen ja dutkangaskkusteapmi sáme giellii ja eará gielaide. Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta juolluda jahkásaččat sullii 3,7 milj. ruvnnu Norgga dutkanrádi sámi prográmmii II. Dát juolludus bisuhuvvo jahkái 2013. Dasto lea várrejuvvon prográmmii ruđat Máhtodepartemeantta bušeahas.

Diedut jienasteaddjiid birra gudet servet sámediggeválgii, ja das mo váлгаortnet doaibmá geavadis, šaddet leat dehálaš vuodđu go Sámediggi ja stáhtalaš eiseválddit galget árvvoštallat sámediggeválgga ortnega boahhtevaš nuppástusaid. Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanta ja Sámediggi áigot ovtta ruhtadit válgadutkama jagi 2013 sámediggeválgga birra.

Sámi vuoigatvuodálávdegotti II čuovvoleapmái ruđat juolluduvvojit maid kapihttala 1500 poasttas 21.

Kap. 1533 Sámediggi, poasta 50 Sámediggi

Vuodđujuolludeapmi poasttas galgá ee. gokčat goluid mat leat Sámedikki politihkalaš barggus ja hálldahusas, ja gielladaid ja fylkkagielladaid lassegoluid mat leat sámelága giellanjuolggadusaid čuovvoleamis.

Juolludusas lea 4,1 milj. ruvdnosaš lasáhus dannego sáme giela hálldašanguovlu viiddiduvvo dan láhkai ahte Røyrvikka suohkan šaddá mielde hálldašanguvlui jagi 2013 rájis.

Sámedikki bargui mii galgá ovddidit oarjilsámi oahpponeavvuid ja terminologijaid, lea juolluduvvon 1 milj. ruvnnu kapihttala 1534 poasttas 72 Sámi giella, diehtujuohkin jna.

Ráddehus háliida Kulturloktema oassin erenoamážit ángiruššat sámi giella- ja kulturdoaimmabijuiiguin áigodaga 2013 - 2017. Árvaluvvo ahte juolluduvvo buohkanassii 50 milj. ruvnnu dán ulbmilii viđajahkásaš áigodahkii. Jagi 2013 juolluduvvo 10 milj. ruvnnu sámi kultur- ja gielladoaimbajuiide. Sámediggi juohká ja hálldaša ruđaid. Sámediggi beassá geavahit osiid juolludeamis áigumušaid mielde mat leat Giellajagi 2013 várás.

Juolludus maid siskkilda 2,9 milj. ruvnnu Sámediggái lassegoluid geažil mat bohtet go sámediggeválgga čađahuvvo jagi 2013.

Kap. 1533 Sámediggi, poasta 54 Sámeálbmotfoandda reantodineštus

Go Stuorradiggi gieđahalai odastuvvon nášionálabušehta jahkái 2000, de dat mearridii geassemánu 16. b. 2000 juolludit 75 milj ruvnnu «Sámeálbmotfoandan». Foanda ášahuvvui oktasaš buhtadussan daid vahágiid ja boasttuvuođaid geažil maid dáruiduhttinpolitihka lea dagahan sámi álbmogii. Foandda vuoiu galgá geavahuvvot dakkár sierranas doaimbajuiide go sámegeielaid ja sámi kultuvrra ovddideaddji doaimbajuiide. Foandda reantodineštusat eai gula oassin Sámedikki rápmajuolludeapmái. Foandda njuolggadusat mearriduvvojedje gonagaslaš resolušuvnnain čakčamánu 22. b. 2006. Sámedikki dievasčoahkkin lea foandda stivra. Foandda dineštusaid dárkilis geavaheami Sámediggi mearrida jahkásaš bušehtta-mearrádušaidisguin.

Juolludus jahkái 2013 lea seamma stuoris go foandda jagi 2012 reantodineštus lea. Jahkásaš vuoiu rehkenastojuvvo 3,38 proseantasaš reanttuin.

Kap. 1534 Doarjagat sámi ulbmiliidda, poasta 50 Sámi allaskuvla

Juolludus galgá gokčat Sámi statistihka fágalaš guorahallanjoavkku doaimma, Sámi ofelaččaid jodiheami, Árbediehtu-prošeavtta ja Sámi lohanguovddáža doaimma. Sámi lohanguovddáži lea sirdojuvvon 1 milj. ruvnnu kapihttala 1534 poasttas 72 Sámi giella, diehtujuohkin jna. Sámi lohanguovddáš oazžu maid ruđaid Máhtdepartemeantta bušehttas.

Sámi allaskuvllas lea vejolašvuhta geavahit juolludusas osiid Árbediehtu-prošeavtta báikkálaš doaimmaguimmiid goluide.

Kap. 1534 Doarjagat sámi ulbmiliidda, poasta 51 Divvun

Juolludus galgá geavahuvvot jodihit Divvuma Romssa universitehtas.

Kap. 1534 Doarjagat sámi ulbmiliidda, poasta 72 Sámi giella, diehtujuohkin jna.

Sámegeielaid doaimmaplánii gulli doaimbajut vuoruhuvvojit. Juolludusárvalus lea veaháš unniduvvon ovdalaš jagiid ektui, ee. dannego oasit poastta ruđain leat sirdojuvvon Sámediggái, gč. kapihttala 1533 poastta 50 Sámediggi, kapihttala 1534 poastta 50 Sámi allaskuvla ja kapihttala 1536 poastta 01 Doaimmagolut. Doarjjaruđaid muhtun oasi hálldašeapmi fápmuduvvo Nordlándda fylkkamánii. Jahkái 2013 departemeanta háliida ieš juohkit doarjjaruđaid ohcamiid vuodul ja dárkilat árvoštallamiid vuodul čuovvovaš doaimmiid konkrehta prošeavttaide:

- Romssa universitehtii (gielladoaimmaide Sámi giellateknologijja guovddáža ja/dahje Divvuma namas)
- Riddu Riđđu Festivála ASii (doarjja Riddu Riđđu Festivála ASii čatnasa Giellajahkái 2013)
- Nuortasámi museii
- Lulli-Trøndelága fylkkamánii (dialogakonferána, boazodoallu ja eanaeaggádat)
- Hálldahusa ja IKTa direktoráhtii (IT-standárddaid atnuiváldin)
- Gáldu – Álgóálbmotvuogiatvuodaid gelbbolašvuodaguovddáži (dásseárvoprošeakta)

Kap. 1535 Gáldu – Álgoálbmotvuoigatvuodaid gelbbolašvuodaguovddáš, poasta 01 Doaibmagolut

Juolludus galgá gokčat Gáldu doaimma jagi 2013. Doarjaga lassin Ođasmahttin-, hálddahuš- ja girkodepartemeantta bušeahtas juolluduvvo doarjja guovddáža doibmii Olgoriika-departemeantta bušeahtas, kapihttala 163 poasttas 72 Olmmošvuoigatvuodát. Mánáid-dásseárvo- ja searvadahttindepartemeanta lea ovttas Ođasmahttin-, hálddahuš- ja girkodepartemeanttain ja Sámedikkiin soahpan ahte Gálđui galget juolluduvvot ruđat njealjejahkásaš prošeaktavirgái, man virggálačča bargu lea ovddidit dásseárvvu ja eastadit vealaheami. Prošeaktii gullet dakkár vealahanvuđđosat go doaibmannákca, sohkahealli, sohkaheallásaš sodju ja čearddalašvuohta. Prošeakta álggahuvvui jagi 2010 ja heaittihuvvo árvvoštallamiin jagi 2014. Unnán bargonávccaid geažil Gáldus jagi 2011 ja jagi 2012 prošeaktii gulli oasis leat maŋnonan.

Kap. 1536 Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš, poasta 01 Doaibmagolut

Juolludus galgá gokčat Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáža doaimma jagi 2013. Guovddáš oazžu maid prošeaktadoarjagiid riikka ja olgoriikka eará juolludeaddjiin. Boazodoalu uvssahaga doaimma ja ovddideami sihkkarastin dihtii lea 0,7 milj. ruvnnu sirdojuvvon kapihttala 1534 poasttas 72 Sámi giella, diehtujuohkin jna. kapihttala 1536 postii 01.

Kap. 1590 Girkolaš hálddašeapmi, poasta 01 Doaibmagolut, poasta 71 Doarjagat girkolaš ulbmiliidda ja poasta 75 Oskkuoahpahus

Doaibmajuolludeamis Girkoráđđái kapihttalis 1590 Girkolaš hálddašeapmi, lea maddái mielde juolludeapmi Sámi girkoráđi jođiheapmái ja doibmii. Ráđdi galgá oktiiheivehit sámi álbmotjoavkkuid várás girku doaimmaid, ja bargat dan badjelii ahte olbmot ohppet buorebut dovdat sámi girkoeallima. Sámi girkoráđi dehálaš bargu lea leamaš *Sámi girkoeallima strategiiijaplána* čuovvoleapmi maid Girkočoahkkin dohkkehii cuoŋománus 2011. Plána galgá váikkuhit dasa ahte sámi girkoeallin eambo systemáhtalaččat vuhtii válđojuvvo Norgga girkus. Sámi girkoráđdi lea plánabarggu oktavuodas ráhkadan ja mearridan sierra *plána sámi oskkuoahpahas* várás mii galgá fuolahit sámi mánáid ja nuoraid kultuvrralaš gullevašvuoda oskkuoahpahasas.

Guhkit áiggi lea bistán bargu Norgga Biibbalsearvvi namas jorgalit ja ođasmahttit biibbalteavsttaid sámegeallii. Doarjja dán bargui lea juolluduvvon poasttas 71. Jagi 2012 rájis Girkoráđdi/Sámi girkoráđdi lea hálddašan juolludusa.

Juolludusas poasttas 75 oskkuoahpahasodastussii Norgga girkus ruđat geavahuvvojit ovddidit oahpahasfálaldagaid sámi mánáid ja nuoraid várás.

Kap. 1591 Báhppagoddi, poasta 01 Doaibmagolut

Juolludemiin báhppagoddi kapihttala 1591 poasttas 01 lea maid mielde oassin girkolaš bálvalus sámi álbmoga várás. Mánngga guvlui leat virgáduvvon sámegeallalaš báhpát, lassin sámegeallat girkodulkaide.

Oarjilsámi giellaguovlu fáttmasta Nidarosa bismagotti ja osiid Lulli-Hålogalánnda ja Hámara bismagottiin. Oarjilsámiid várás lea sierra báhpa- ja diakonavirgi. Áigodaga 2009-2012 leat juolluduvvon ruđat njealjejahkásaš geahččalanortnegin vuodđudit oarjilsámi searvegotti oarjilsámi giellaguovlui. Geahččaleapmi galgá árvvoštallojuvvo jagi 2013.

Poasttas leat maid juolludeamit Girkolaš oahpahasguovddáži davvin. Oahpahasguovddáš lágida girkolaš oahpahasfálaldagaid davvin, ee. dainna ulbmiliin ahte deattuhuvvošii sápmelašvuohta geavatlaš-girkolaš oahpahasas.

Olgoriikadepartemeanta (OD)

(1000 ruvnnuid mielde)

Kap.	Poasta	Namahus	Salderejuvvon		Árvalus
			Rehketdoallu 2011	bušeahtta 2012	
163	72	Olmmošvuoigatvuodat	1 050 ¹⁾	2 450	2 450
		Supmi	1 050 ¹⁾	2 450	2 450

¹⁾ Olgoriikadepartemeantta juolludus Gáldui ii leat váldojuvvon mielde rehketdoallohku, gč. tabealla Odasmahttin-, hálddahus ja girkodepartemeantta bušeahtas.

Olgoriikadepartemeantta bušeahtas juolluduvvojit ruđat sámi ulbmiliidda čuovvovaš bušeahttakapihttaliin ja poasttain:

Kap.	Poasta	Namahus
115	01/70	Doaibmagolut ja Doarjagat preassa-, kultur- ja diehtujuohkinulbmiliidda
116	70	Doarjagat riikkaidgaskasaš organisašuvnnaide
118	70	Davviguovlodoaibmabijut ja prošeaktaovttasbargu Ruoššain

Kap. 115, poasta 01 Doaibmagolut ja poasta 70 Doarjagat preassa-, kultur- ja diehtujuohkinulbmiliidda

Doarjagat mat juolluduvvojit dáin poasttain galget ee. leat mielde lasiheamen beroštumi ja buorideamen máhtu Norgga birra olgoriikkas, ja leat mielde nanusmahttimin kultureallima riikkaidgaskasaš ovttasbarggu. Norgga profiilet dahje čuolláhit guovdilis doaibmin davviguovlluin lea dán barggu oassi.

Jahkásaččat juolluduvvo 1,5 ja 2 milj. ruvnnu gaskkas kapihttalis 115 prošeavttaide mat galget buoridit Norgga sámiid oktavuodaid eará álgoálbmotjoavkkuide. Riddu Riddu-festivála, NRK Sápmi ja Sámi filmainstituhtta leat dat guovdilis riikkaidgaskasaš kultur-ovttasbargui searvi ovttasbargoguoimmit sámi birrasiid gaskkas, maid Olgoriikadepartemeanta lea ruhtadan dán poasttas.

Kap. 116, poasta 70 Doarjagat riikkaidgaskasaš organisašuvnnaide

Davviriikkaid Ministtarráđđi juolludii 3,58 milj. dánskka ruvnnu sámi ovttasbargui kultursuorggis jagi 2012. Ruđat juhkkovvojit Sámeráđđái ja Sámi Dáiddárráđđái, ja dat mannet eanaš sámi kulturdoarjjan mas lea davviriikkalaš ávki, eai ge nu ollu hálddahusa doaibmagoluid gokčamii. Oahpahussuorgái Davviriikkaid Ministtarráđđi juolludii 2 milj. dánskka ruvnnu jagi 2012. Ruđat sirdovvojit ja Sámi allaskuvla galgá daid hálddašit. Jagi 2013 doarjaga rápma kultur- ja oahpahussuorgái vurdojuvvo bisuhuvvot.

Norgga oasseveahkki Davviriikkaid Ministtarráđđái juolluduvvo kapihttala 116 poasttas 70 Doarjagat riikkaidgaskasaš organisašuvnnaide.

Kap. 118, poasta 70 Davviguovlodoaibmabijut ja prošeaktaovttasbargu Ruoššain

Prošeaktaovttasbargu Ruoššain

Dát juolludeapmi geavahuvvo doarjut prošeavttaid arvat vuoruhuvvon surggiin, maiddá álgoálbmotprošeavttaidge. Juolludeapmi dakkár prošeavttaide main ulbmiljoavku leat álgoálbmogat, juohkása dáid váldokategoriijaide:

- Olgoriikadepartemeantta juolludan doarjja mii lea mánggalágan ovttasbargo-prošeavttaide mat leat Davveoarje-Ruoššas ja mat gusket álgoálbmogiidda (eanaš sámiide). Juolludus geavahuvvo ee. ruhtadit nuppi álgoálbmotmielbargi virggi Riikkaidgaskasaš Barentsčállingottis. Olgoriikadepartemeanta ruhtada virggi ovttas

Sámedikkiin. Olgoriikadepartemeanta lea maid addán mátkedoarjagiid Barentsráđi bargojovkui mii lea álgoálbmogiid várás. Doarjjasupmi lei jagi 2011: 700 000 ruvnnu.

- Olgoriikadepartemeanta doarju Norgga Barentsčállingotti mii hálddaša daid álbmogis-álbmogii proševttaid mat leat Barentsguovllu Norgga oasis ja Ruošša oasis ja mat gusket sámiiide ja eará álgoálbmogiidda. Doarjjasupmi lei jagi 2011: 2,2 milj. ruvnnu.

Dán doarjjaortnega doarjagat juolluduvvojit ohcamiid vuodul iige leat čielggas man stuorra oassi juolludusas geavahuvvo dán ulbmilii jagi 2012, muhto realisttalaš meroštallan lea 1,5 milj. ruvnnu. Lassin boahtá doarjja maid Norgga Barentsčállingoddi hálddaša ja mii vurdojuvvo leat sullii seamma stuoris go jagi 2011 doarjja. Jagi 2013 bušeahhtalogut vurdojuvvojit leat seamma dásis go dán jagáš bušeahhtalogut leat.

Árktalaš ovttasbargu

Doarjjaruđat addojuvvojit Árktalaš ovttasbargui 1) váikkuhan dihtii bisuhit Árkta ráfálaš ja stáđis guovlun, 2) duostun dihtii hástalusaid lassáneaddji doaimmaid geažil mat vulget das go áhpejiekna unnu ja 3) sihkkarastin dihtii ceavzilis ovdáneami davvin ja bisuhan dihtii guovllu stuorra birasárvvuid. Juolludeapmi galgá nanusmahttit Norgga buollariikan ja Norgga vuoruhusaid stáhtaidgaskasaš árktalaš ovttasbarggus. Ovttasbarggu váldodoaibma lea Árktalaš rádís mii lea áidna buollabirrasaš politihkalaš ovttasbargoorgána ja das leat buot gávccii árktalaš riikka mielde – Danmárku (Ruonáeana, Fársullot), Suopma, Islánda, Norga, Ruotta, Kánada, Ruošša ja USA ja das leat álot álgoálbmotovddasteaddjit mielde.

Poasttas lea jagiide 2008–2010 juolluduvvon oktiibuot 900 000 ruvnnu Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáži ja prošektii SDWG Ealát Information. Dát lea leamaš prošekta mii čalmmustahtá heiveheami dálkkádatnuppástusaide ja guohtuneatnamiid massimiid báikkálaš álgoálbmotservodagain davviguovlluin.

Dasto siskkilda poastta juolludus ee. maiddá doarjagiid álgoálbmotovddasteaddjiid searvamii riikkaidgaskasaš ovttasbargui davviguovlluin. Doarjagat mannet ovddimusat daid álgoálbmotovddasteaddjiid mátkegoluid gokčamii geat servet Árkta ráđđái ja Barentsráđđái. Ruhta-doarjagat ledje oktiibuot 600 000 ruvnnu jagi 2011, ja supmi vurdojuvvo bissut seamma dásis jagi 2012ge. Dáin ruđain juolluduvvojedje jagi 2011 Sámediggái 350 000 ruvnnu (gč. rápmasiehtadusa Sámedikkiin). Muđuid ruđain eanaš oasi oazžu Sámeráđđi. Doarjagat álgoálbmotovddasteaddjiid searvamii riikkaidgaskasaš ovttasbargui davviguovlluin galget jagi 2012 stáhtabušehta rájis juolluduvvot kapihttalis 118. Ovdal juolluduvvojedje ruđat dán ulbmilii kapihttala 116 poasttas 70.

Barents 2020

Barents 2020-ortnet galgá veahkkin ollašuttit Dieđ. Sd. 7 (2011–2012) Davviguovllut, višuvdna ja váikkuhangaskaoamit. Barents 2020-ruđat galget leat mielde čuovvoleamen dieđáhusa vuoruhusaid doarjjodettiin välljejuvvon proševttaid mat buvttadit dieđuid davviguovlluin, davviguovlluid birra ja davviguovlluid várás, maiddá proševttaid mat bisuhit álgoálbmogiid kultuvrra ja eallinvuođu.

Kap. 163, poasta 72 Olmmošvuoigatvuodat

Olgoriikadepartemeanta vuolláičálii jagi 2009 rápmasoahpamuša Sámedikkiin mas juolluda doarjaga Sámedikki riikkaidgaskasaš doibmii. Dat mearkkaša 650 000 ruvdnosaš jahkásaš juolludeami Sámedikki riikkaidgaskasaš álgoálbmotáššiid bargui ONas ja eará riikkaidgaskasaš organisašuvnnain.

Sámedikki ráhkkaneami oktavuodas ONa máilmmekonferánsii álgoálbmogiid birra jagi 2014 álgoálbmogat leat bovdejuvvon riikkaidgaskasaš ráhkkaneaddji konferánsii Áltái geassemánus 2013. Olgoriikadepartemeanta áigu 2013 doarjut álgoálbmogiid ráhkkananproseassa ja maiddá Áltá-konferánssa.

Jagi 2012 Olgoriikadepartemeanta juolludii 1,4 milj. ruvnnu Gáldu – Álgoálbmotvuoigatvuodaid gelbbolašvuodaguovddáži, mii lea Guovdageainnus. Doarjja addojuvvui Gáldu bargui riikkaidgaskasaš álgoálbmotvuoigatvuodaiguin. Doarjja gelbbolašvuodaguovddáža jagi 2013 doibmii doalahuvvo.

Dasto juolluduvvui vel doarjjan 400 000 ruvnnu Sámeráđi riikkaidgaskasaš olmmošvuoigatvuodaid bargui. Dát juolludeapmi jahkái 2013 bisuhuvvo seamma dásis go dat lei.

Máhttodepartemeanta (MD)

(1000 ruvnnuid mielde)

Kap.	Poasta	Namahus	Rehketdoallu 2011	Salderejuvvon bušeahhta 2012	Árvalus 2013
222	01/45	Stáhtalaš vuoddo- ja joatkkaskuvllat ja vuoddoskuvlainternáhtat, Doaibmagolut ja rusttetháhkamat, <i>sirdin vejolaš</i>	107 943	86 430 ¹⁾	89 468
223	50	Sámediggi, Doarjagat Sámediggái	35 420	36 518	37 723
225	62	Doarjagat Snoasa ja Málátvuomi gielddalaš sámeskuvllaide		20 909	21 578
225	63	Doaibmabijut vuoddoohpahusas, Doarjagat sámegillii vuoddoohpahusas, <i>sirdin vejolaš</i>	47 009	52 487	52 919
226	21	Kvalitehtabuorideapmi vuoddoohpahusas, Erenoamáš doaibmagolut ²⁾	6 700	2 374 ³⁾	4 750
231	50	Mánáidgárddit, Doarjagat sámi mánáidgárdefálaldagaide	13 553	14 179	14 647
260	50	Universitehtat ja allaskuvllat	66 010	70 514	72 045
281	01	Oktasaš doaibmabijut universitehtaid ja allaskuvllaid várás, Doaibmagolut	1 825	1 500	1 500
281	73	Oktasaš doaibmabijut universitehtaid ja allaskuvllaid várás, Doarjagat riikkaidgaskasaš prográmmaide	850		
2410	73	Oahpahusa vástesaš stáhta loatnakássa, Loatnaoanádusat, <i>meroštallanjuolludus</i>	50	250	250
		Supmi	255 028	273 578	282 843

¹ Juolludus Snoasa ja Málátvuomi sámeskuvllaide lea sirdojuvvon kapihttala 222 poasttas 01 kapihttala 225 postii 62 *Doarjagat Snoasa ja Málátvuomi gielddalaš sámeskuvllaide* jagi 2012 rájis.

² Loguid vuoddu leat juolludusreivvet Oahpahusdirektoráhtii.

³ Juolludus unniduvvui jagi 2012 eanaš dannego Sámi lohanguovddáža ruđat sirdojuvvojedje kapihttalis 226.21 kapihttalii 260.50.

Lassin juolluduvvojit sámi ulbmiliidda ruđat dán kapihttaliin ja poasttain:

Kap.	Poasta	Namahus
254	70	Doarjagat oahppolihtuide
260 ⁴⁾	50	Universitehtat ja allaskuvllat
285	52	Norgga dutkanráddi, Dutkanulbmilat

⁴ Gullá eará universitehtaide ja allaskuvllaide go Sámi allaskuvlii, mii oázžu ruđaid sámi doaibmabijuide iežas jahkásaš rámas.

Kap. 222 Stáhtalaš vuoddo- ja joatkkaskuvllat ja vuoddoskuvlainternáhtat, poasta 01 Doaibmagolut ja poasta 45 Stuorát rusttetháhkamat ja ortnegisdoallan, *sirdin vejolaš* Juolludeamit poasttas gokčēt eanaš:

- Gaska-Norgga sámeskuvlla sihke skuvlla ja internáhta jodiheami Árborddis
- Sámi joatkkaskuvlla jodiheami Kárášjogas ja Sámi joatkkaskuvlla ja boazodoalloskuvlla jodiheami Guovdageainnus

Sámi skuvllaide juolludemiid ulbmil lea earret eará bisuhit ja ovddidit sámi identitehta, giela ja kultuvrra. Skuvllat čuvvot Máhttolohtema – Sámegiela.

Uhccán oahppit leat maŋimuš jagiid ohcan Gaska-Norgga sámeskuvlii Árbordái, ja skuvlajagi 2011–2012 ii lean oktage bissovaš oahppi dán skuvllas. Skuvllas lea dehálaš doaibman bisuhit ja ovddidit sámi identitehta, giela ja kultuvrra gáiddosoahpaha fálaldagain. Skuvlla doaibma doalahuvvo dan láhkai ahte fállujuvvo eanet gáiddosoahpahas dán skuvlajagi.

Departemeanta lea ožžon Gaska-Norgga sámeskuvlla doaibmaplánaevttohusa skuvlla viidásat doaimma birra. Departemeanta áigu dán dokumeantta vuodul, ja ovttasrádiid Oahpahusdirektoráhtain, árvoštallat leago vuoddu skuvlla viidásat doibmii.

Statsbygg lea álggahan barggu mas áigu árvoštallat dárbbu divvut Sámi joatkkaskuvllaid visttiid dahje odđa visttiid hukset. Statsbygg lea dál čadahan prográmmamuttu ja gárvvistan

huksenprográmma, ja Máhttodepartemeanta lea dán vuodul addán Statsbyggii doaimman álggahit ovdaprošeaktamuttu.

Sámediggi mearridii jagi 2008 álggahit čielggadanbarggu vai sáhtta váldit badjelassas hálddašanovdasvástádusa sámi joatkkaskuvllain. Go Sámediggi gieđahalai “Sámedigge-dieđáhusa oahpahusa birra” jagi 2012 giđa, de guorrasii dieđáhusa loahppajurdagii ahte “Sámediggi ii galgga váldit badjelassas hálddašeami stáhtalaš joatkkaskuvllain mat leat Guovdageainnus ja Kárašjogas dahje eará skuvllain ovdalgu Sámedikki rolla bušeatta-oktavuodain lea nannejuvvon ja skuvllaid sámi eaiggátvuoda rámat leat čielgan”. Ovdalgu eará mearriduvvo Oahpahusdirektoráhtas lea ovdasvástádus hálddašit skuvllaid.

Departemeanta árvala ahte juolludus jahkái 2013 doalahuvvo jagi 2012 juolludusa dásis.

Kap. 223 Sámediggi, poasta 50 Doarjagat Sámediggái

Doarjaga ulbmil lea ruhtadit oahpahusulbmiliid Sámedikkis, maiddá oahpponeavvuid ráhkadeami ja buvttadeami sámi oahppiid várás, maiddá erenoamášpedagogalaš oahpponeavvuid, ja vel oahppoplánabarggu ja rávvema ja bagadeami sámi oahpahusa birra.

Doarjaga hui vuoruhuvvon ulbmil lea ahte sámi oahppit galget oážžut johtileappot ja eanet oahpponeavvuid iežaset gillii. Buohkanas juolludeapmi lea biddjojuvvon Sámedikki hálddašeapmái.

Jahkái 2013 árvala departemeanta joatkit juolludusa seamma dásis go dat lea jahkái 2012.

Kap. 225 Doaimmabijut vuoddooahpahusas, poasta 62 Doarjagat Snoasa ja Málattuomi gieđdalaš sámeskuvllaide

Snoasa ja Málattuomi sámeskuvllaide juolludemiid ulbmil lea ee. bisuhit ja ovddidit sámi identitehta, giela ja kultuvrra. Skuvllat čuvvot Máhttoloktema – Sámegiela.

Departemeanta árvala joatkit juolludusa seamma dásis go dat lea jahkái 2012.

Kap. 225 Doaimmabijut vuoddooahpahusas, poasta 63 Doarjagat sámegillii vuoddooahpahusas

Ortnega ulbmil lea doarjut ruđalaččat gieđdaid, fylkkagieđdaid ja bođolaš (priváhta) skuvllaid mat fáallet sámegiela oahpahusa oahpahuslága § 6-2 ja § 6-3 mielde. Oahpahus galgá čuovvut Máhttoloktema – Sámegiela oahppoplánaid. Oahppit ožžot oahpahusa sámegielas vuosttasgiellan (Sámegiella 1) dahje sámegielas nubbigiellan (Sámegiella 2/Sámegiella 3). Doarjagat sáhttet maid juolluduvvot gieđdaide mat dáhttot buoridit vuoddoskuvlla oahpaheddjiid sámegielmáhtu (lohkanvuoigatvuodát).

Tabella vulobealde čájeha ahte manimus jagiid daid vuoddoskuvlaoahppiid lohku lea veahš njiedjan guđet leat válljen sámegiela vuosttasgiellan ja nubbigiellan.

Vuoddoskuvlaoahppit geat válljejit sámegiela vuosttas- ja nubbigiellan áigodaga 2009–2012:

Skuvlajahki	2009–2010	2010–2011	2011–2012
Sámegiella vuosttasgiellan	1 010	975	940
Sámegiella nubbigiellan	1 326	1 285	1 213
Oktiibuot	2 336	2 260	2 153

Loguin leat mielde datge oahppit guđet vázzet sámeskuvllain.

Gáldu: Vuoddoskuvlla diehtjuohkinvuogádat (GSI)

Departemeanta árvala unnidit juolludeami postii njiedjan oahppiidloguid geažil ja joavko-čoahkádusa nuppástuvvama geažil. Buohkanas juolludeapmi postii jahkái 2013 lea 52,9 milj. ruvnnu.

Kap. 226 Kvalitehtabuorideapmi vuoddoohpahusas, poasta 21 Kvalitehtabuorideapmi vuoddoohpahusas

Juolludeamit veahkehit oážžut áigái kvalitehtabuorideaddji doaibmabijuid vuoddoohpahusas, maiddá dakkáriid mat leat sámegiela várás vuoddoohpahusas.

Jagi 2011 juolluduvvojedje ruđat sámi ovddidandoaibmabijuide, ee. gáiddosoahpahusa joatkevaš ovddideapmái ja sámegiela máhttoabuorideapmái.

Máhttodepartemeanta áigu jahkái 2013 lasihit juolludusa sámi doaibmabijuide kapihttalas 226.21 ruhtadan dihtii bajimuš strategalaš plána mii lea sámi gáiddosoahpahusa várás.

Kap. 231 Mánáidgárddit, poasta 50 Doarjagat sámi mánáidgárdefálaldagaide

Doarjagat galget láhčit diliid nu ahte sámi mánáid sámegiella ja sámi kultuvra ovdána mánáidgárddis. Jagi 2011 ledje 33 sámi mánáidgárddi ja 28 dárogielalaš mánáidgárddi mat adde sámi fálaldagaid, namalassii 823 mánnái ja 91 mánnái. Mañimuš jagiid lea daid mánáid lohku njiedjan, geat ožžot sámegiela mánáidgárdefálaldaga, ja Sámediggi áigu iežas mánáidgárdedieđáhusa oktavuodas árvvoštallat dán čuolbmačoahki. Buohkanas juolludus postii jahkái 2013 lea 14,6 milj. ruvnnu.

Kap. 254 Doarjagat rávesolbmuid oahpahussii, poasta 70 Doarjagat oahppolihtuide

Doarjagat leat veahkin addimin dohkkehuvvon oahppolihtuide vejolašvuoda fállat rávesolbmuid heivehahti ja heivehuvvon oahpahusa. Sámi oahppolihtut ožžot osiid dán doarjagis. Unnit oasi galget dohkkehuvvon oahppolihtut ja neahttaskuvllat geavahit go oahpahit rávesolbmuid sámegiela vuodđskuvladásis. Dáid doarjagiid sturrodad meroštallojuvvo doaimmaid vuodul. Juolluduvvon supmi jagi 2012 lea sullii 1,5 milj. ruvnnu.

Árvaluvvo ahte buohkanas juolludus kapihttala 254 poasttas 70 galgá leat 189 milj. ruvnnu jagi 2013.

Kap. 260 Universitehtat ja allaskuvllat, poasta 50 Stáhtalaš universitehtat ja allaskuvllat

Sámi allaskuvla lea alit oahpahus- ja dutkanásahus mii galgá duhtadit sámi servodaga dárbbuid. Sámegiella lea skuvlla oahpahusa, dutkama ja hálddahusa váldogiella. Ásahas lea davviriikkalaš-sápmelaš ja riikkaidgaskasaš perspektiiva, ja das leat studeanttat ja bargit buot riikkain maid Sápmi gokčá: Norggas, Suomas, Ruotas ja Ruoššas. Allaskuvllas ledje 173 registarastojuvvon studeantta jagi 2011 čavčča, 104 studeantta ektui jagi 2010 čavčča. Skuvllas leat sullii 40 bargi.

Oahpahus ja dutkan čađahuvvo dakkár fágasurggiin go journalistihkas, oahpaheaddjioahpuin, sámegielas, boazodoalus, duojis/dáidagis, juoigamis, sámi mitalanárbevierus ja álgoálbmot-oahpus. Buot fágaid vuodus leat sámi kultuvra ja sámi árbediehtu.

Sámi allaskuvla oaččui jagi 2011 sullii 66 milj. ruvdnosaš vuodđojuolludusa ja sullii 70,5 milj. ruvnnu jagi 2012. Jahkái 2013 árvaluvvo juolluduvvot sullii 72 milj. ruvnnu Sámi allaskuvlii. Juolludus galgá ruhtadit Sámi lohanguovddážage.

Bušehttanuppástus jagi 2012 rájis jagi 2013 rádjai mii ii gullan dábálaš haddeheivehallamii, eanaš dáhpuhuvai oahpahusdirektoráhtaid negatiiva ovdáneami geažil (unnit čađahuvvon oahppočuoggáid geažil) ja dutkanindikáhtoriid gorálaš lassáneami geažil. Dát čuovvu das go alit oahpahusásahusaid ruhtadanmálla vuodus muhtumassii leat bohtosat. Dan sivas go ovddeš

dábálašoahpaheaddjioahppu lea rievdaduvvon odđa vuodđoskuvlaoahpaheaddjiohppui. de oažžu Sámi allaskuvla jagiid 2011–2015 lasihuvvon vuodđojuolludusa juohke jagi vai sáhtta nannet iežas oahpaheaddjioahpahusa fáladaga.

Dábálaš juolludeami lassin Davvi-Norgga alit oahpahasásahusat ožžo oktiibuot 5 milj. ruvnnu jagi 2011 mii galggai geavahuvvot ásahusaid ja servodat- ja ealáhusdoaimiid gaskasaš servodatsoahpamuša ráhkadeapmái davvin.

Kap. 281 Oktasaš doaimbajut universitehtaid ja allaskuvllaid várás, poasta 01 Doaimmagolut ja kap. 287, poasta 21 Dutkaninstituhtat ja eará doaimbajut

Ráddádallamiid maŋŋá Sámedikkiin Máhtodepartemeanta vuodđudii borgemánus 2010 lávdegotti mii galggai čielggadit sámi dutkama ja alit oahpahusa ovdánanmearkkaid, dárbuid ja ulbmiliid. Jahkái 2010 juolluduvvui oktiibuot 750 000 ruvnnu dán ulbmilii kapihttala 281 poasttas 01 ja kapihttala 287 poasttas 21. Seamma supmi juolluduvvui jagi 2011ge. Lávdegoddi geigii iežas árvalusa geassemánus 2012.

Lávdegotti raporttas lea álbmotrievttálaš vuolggasadji ja bidjá sámi dutkama ja alit oahpahusa vuodđunis viiddis guvllolaš, riikkalaš ja riikkaidgaskasaš perspektiivva. Dábálaš ovtamiela-láshuohta lea das ahte dutkan ja alit oahpahus leat servodatovdáneapmái mearrideaddji ángiruššanfáktorat. Das mii guoská doaimbajuide, lávdegoddi čalmmustahtta erenoamážit studeanttaid háhkama, gielladikšuma ja sámi ásahusaid ásahuslaš ovttasbarggu nannema dán suorggis. Sámi allaskuvlla viidásat ovdáneapmi lea ožžon erenoamáš fuomášumi. Raporta lea sáddejuvvon gulaskuddamii čakčat 2012.

Kap. 281 Oktasaš doaimbajut universitehtaid ja allaskuvllaid várás, poasta 01 Doaimmagolut

Julevsámegiela ja oarjilsámegiela oahpaheaddjiid rekrutendilli lea hui váttis. Maŋga doaimbajut leat álggahuvvon mat galggašedje buoridit rekruttema. Máhtodepartemeanta gohčui jagi 2009 Sámi allaskuvlla jodihit bargojoavkku mii galggai evttohit guhkesáigásaš riikkalaš rekruttenstrategiija mas deattuhuvvojit sámegiela ja sámi oahpaheaddjioahpahas. Strategiija mearriduvvui jagi 2011 álggus ráddádallamiid maŋŋá Sámedikkiin, ja dat galgá bistit jagi 2014 lohppii. Buohkanassii 2,8 milj. ruvnnu lea juolluduvvon strategiija čuovvo-leapmái jagi 2011 ja 2012. Ángiruššan jotkojuvvo jagi 2013.

Strategiijas válddahalloyuvvojit gievrrat fágabirrasat dehálaš doaimbajuid lohku go áigumuš lea oáčohit eanet studeanttaid sámi alit ohppui. Sierranas sámi fágabirrasiid ovttasbargu sáhtta váikkuhit fágabirrasiid nanusmuvvamii. Jagi 2012 doaimbaplánas departemeanta juolluda ruđaid eanet doaimbajuide vai studeanttaid háhkan oppalaččat sámegiela oahpahussii buorrána.

Davvi-Trøndelága allaskuvla oktiiveivehallá rekruttenstrategiija álggaheami, mas Romssa universitehta, Finnmárkku allaskuvla, Sámi allaskuvla ja Nordlándda universitehtage leat mielde.

Kap. 281 Oktasaš doaimbajut universitehtaid ja allaskuvllaid várás, poasta 73 Riikkaidgaskasaš prográmmat

Sámi allaskuvllas lei jagi 2009 rájis jagi 2011 rádjai ovddasvástádus World Indigenous Nations Higher Education Consortium (WINHEC) váldokontuvrras, ja Máhtodepartemeanta attii daid jagiid 850 000 ruvdnosaš erenoamáš juolludusa jahkásaččat allaskuvllii kontuvrra doibmii.

Kap. 285 Norgga dutkanráđdi, poasta 52 Dutkanulbmilat

Norgga dutkanráđis lea oasseovddasvástádus ruhtadit sámi dutkama. Dat ruđat mat juolluduvvojit sámi dutkamii kapihttala 285 poasttas 52, geavahuvvojit eanaš sámi dutkanprográmmii, maid Máhttodepartemeanta ja Ođasmahttin-, hálddahus- ja girkodepartemeanta ruhtadit.

Sámi dutkanprográmma II álggahuvvui jagi 2007 ja dat galgá bistit logi jagi. Prográmma deattasta guovdilis hástalusaid mat sámi dutkamis leat, maiddái rekruhttema ja sámegeiela nanusmahttima dieđagiellan. Prográmma deattuha maid kultuvrralaš ja gielalaš rievddaldeami sámi servodagas, riikkaidgaskasaš ovttasbarggu ja dutkama gaskkusteami.

Kap. 2410 poasta 72 Loatnaoanádusat, meroštallanjuolludusat

Loatnaoanádusat poasttas leat iešguđetlágan loatnaoanádusortnegat Loatnakássas. Jagi 2010 rájis ožžot studeanttat geain leat vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahppu oktan geavatlaš-pedagogalaš oahpuin dahje vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahppu oktan ovdaskuvlaoahpaheaddjioahpuin, oaniduvvot loanaideaset Oahpahusa vástesaš stáhta loatnakássas gitta 50 000 ruvnnu rádjai. Jagi 2011 oáččui dušše okta studeanta loatnaoanádusa. Vurdojuvvo ahte sullii 5 studeantta juohke jagi ožžot loatnaoanádusaid dán vuodul boahttevaš jagiid.

Jahkái 2013 árvaluvvo joatkit juolludusa sámi ulbmiliidda poasttas seamma dásis go dat lea jagi 2012.

Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanta (JGD)

(1000 ruvnuid mielde)

Kap	Poasta	Namahus	Rehketdoallu 2011	Salderejuvvon bušeahhta 2012	Árvalus 2013
440	01	Politiijadirektoráhta – politiija- og leansmánneetáhta, Doaibmagolut	400	400	400
470	72	Friddja riekteveahkki, Doarjagat erenoamáš riekteveahkkedoaimbajuide	1 460	1 350	¹⁾
		Supmi	1 860	1 750	400

¹⁾ Doarjaga juohkin poasttas jahkái 2013 ii leat vel mearriduvvon.

Kap. 440 Politiijadirektoráhta – politiija- ja leansmánneetáhta, Poasta 01 Doaibmagolut

Kapihttalas 440, poasttas 01 leat mánga jagi leamaš ruđat daid politiijabiirriid várás, main leat gielddat sámegeiela hálddašanguovllu siskkobealde. Ulbmil lea movttiidahttit olbmuid háhkat eambo dieđuid sámegeiela birra mii lea dain politiijabiirriin main sámít orrot. Politiijabiirret main leat gielddat guovtgeielalaš hálddašemiin, sáhttet ohcat ruđaid daid lassegoluid buhtadussan mat dain leat leamaš guovtgeielalaš hálddašeami geažil. Ortnegea hálddaša Politiijadirektoráhta guovvamánu 19. b. 2010 mannosá instruvssa mielde.

Jahkái 2012 lea várrejuvvon 400 000 ruvnu. Áigumuš lea várret seamma sumi jahkái 2013.

Politiijadirektoráhta lea vuodđudan resursajoavkku mas leat ovcci politiijavirggálačča guđet gullet Nuorta-Finnmárkku, Oarje-Finnmárkku ja Davvi-Trøndelága politiijabiirriide, ja eatnašiin sis lea sámi duogáš ja eatnašat sis máhttet sámegeiela. Joavku galgá rávvet direktoráhta ja politiijabiirriid dakkár áššiin mat politiijabarggus gusket sámegeilli ja sámi kultuvrii. Dasto lea bargu álggahuvvon mii galgá nannet sámegeiela Stáhta mánáidviesus Romssa gávpojis, namalassii go giedahallet áššiid main sámi mánát leat gillán veahkaválldi dahje rihkkumiid. Johtui leat maid biddjojuvvon arvat eará doaibmajut mat galget nannet sámegeiela politiijalágádusas, ja dás čujuhuvvo ráđdehusa doaibmapláni mii lea sámegeielaid várás.

Kap. 470 Friddja riekteveahkki, Poasta 72 Doarjagat erenoamáš riekteveahkkedoaimbajuide

Sis-Finnmárkku riekteveahkkekontuvra vuodđuduvvui jagi 1987. Sivva manne kontuvra vuodđuduvvui, lei ee. sávaldat fállat sámegeielalaš álbmotoassái riekteveahki sámegeilli. Riekteveahki váldokontuvra lea Kárášjogas, muhto kontuvrras leat maid kontorbeaivvit eará gielddain dárbbu mielde. Jagi 2011 kontuvra giedahalai 158 ášši ja kontuvrras ledje 2,5 jahkedagu. Ruhtageavaheapmi lei jagi 2011 sullii 1,46 milj. ruvnu.

Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanta addá juohke jagi doarjagiid sierranas riekteveahkkedoaimbajuide. Doarjja Sis-Finnmárkku riekteveahkkekontuvrii lei jagi 2012 1,35 milj. ruvnu. Doarjja poasttas jahkái 2013 ii leat vel mearriduvvon.

Finnmárkokommišuvdna

Finnmárkokommišuvdna nammadii Gonagas stáhtarádis njukčamánu 14. b. 2008. Kommišuvdna doaibmamuš lea kártet Finnmarkku olbmuid dálá geavahan- ja eaiggátvuoigatvuodaid mat sis leat guhkes áiggi geavaheami dihtii. Kárten galgá čadahuvvot gustojeaddji riikkalaš rievtti vuodul ja lea ráddjejuvvon daidda eatnamiidda maid Finnmarkkoopmodat válddii badjelasas go finnmárkoláhka fápmuduvai suoidnemánu 1. b. 2006. Finnmarkku meahcceduopmostuollu galgá giedahallat riidduid mat bohciidit Finnmarkkokommišuvdna kártema oktavuodas. Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanta ja

Duopmostuollohálddahus leat ásaheamen Finnmárkku meahcceduopmostuolu, nu ahte duopmostuollu lea doaimmas gieđahallat daid vuosttamuš rievttálaš geahččaleami gáibádušaid mat čuožžilit Finnmárkokommišuvnna vuosttaš čielggadanraportta geažil.

Jagi 2011 rehketoallu čájehii ahte 12,8 milj. ruvdnosaš supmi lea geavahuvvon. Jagi 2012 juolludus duopmostuoluide lasihuvvui oktiibuot 16,4 milj. ruvnnuin gokčan dihtii Finnmárkokommišuvnna ja Finnmárkku meahcceduopmostuolu goluid, gč. Proposišuvnna 1 S (2011–2012) Justiisa- ja gearggusvuoddepartemeantta várás. Juolluduslaš lea bisuhuvvon ja heivehuvvon hatti dáfus jagiide 2012 ja 2013 ja dahká buohkanassii 17,1 milj. ruvnnu (ja das leat mielde Duopmostuollohálddahusa hálddašangolutge) jahkái 2013, gč. Proposišuvnna 1 S (2012–2013) Justiisa- ja gearggusvuoddepartemeantta várás.

Kulturdepartemeanta (KUD)

(1000 ruvnnuid mielde)

Kap.	Poasta	Namahus	Rehketdoallu 2011	Salderejuvvon	
				bušeahhta 2012	Árvalus 2013
320	53	Dábálaš kulturulbmilat, Sámediggi	67 379	70 379	72 702
323	72	Musihkkaulbmilat, Deaivvadanbáikeásahusat (Riddu Ridđu-festivála)	1 596	1 645	2 145
334	73	Filbma- ja mediaulbmilat, Guvllolaš filbmaŋgiruššan (Riikkaidgaskasaš sámi filbmauoovddáš)	2 500	2 763	3 051
335	75	Preassadoarjja, Doarjagat sámi aviissaide	23 011	23 367	24 138
Supmi			94 486	98 154	102 036

Lassin juolluduvvojit ruđat sámi ulbmiliidda čuovvovaš bušeahttakapihttaliin ja poasttain:

Kap.	Poasta	
326	01	Giella, girjjálašvuoda- ja girjerádjoulbmilat (Nasionálabibliotekha)
329	01	Arkiivaulbmilat, Sámi arkiiva
314	72	Kultuvra ja servodat

Kap. 320 Dábálaš kulturulbmilat, poasta 53 Sámediggi

Sámediggi hálddaša rápmajuolludeami kulturulbmiliidda mii lea stáhtabušeahtha kapihttala 320 poasttas 53. Sámedikki ovddasvástádus lea vuoruhit dán ráma siskkobealde ja fuolahit ahte ruđat geavahuvvojit buoremus lági mielde nannet ja seilluhit sámi kultuvrra. Ruđat gokčet juolludemiid sámi musihkkafestiválaide, sámi dáiddaásahusaid čájáhusbuhtadussii, sámi dáiddárstipeanddaide ja stipeandalávdegotti buhtadussii, Beaivváš Sámi Našunála-teáhterii, báikenammabálvalussii ja sámi giellalága čuovvoleapmái, Sámedikki girjerádjui, johtti girjerádjobálvalussii, sámi dávvirvuorkkáide ja Nuortanaste nammasaš áigečállagii. Muđuid Sámediggi juogada ruđaid iežas vuoruhemiid mielde.

Kulturdepartemeanta árvala ahte jahkái 2013 várrejuvvojit 72,702 milj. ruvnnu kapihttala 320 postii 53 Sámediggi. Jagi 2005 rájis lea juolludeapmi sámi kulturulbmiliidda dán poasttas lassánan eambo go 40 milj. ruvnnuin.

Kap. 323 Musihkkaulbmilat, poasta 72 Deaivvadanbáikeásahusat

Riddu Ridđu-festivála oaččui deaivvadanbáikki árvodási jagi 2009 rájis. Jahkái 2013 lea árvaluvvon 2,145 milj. ruvdnoš juolludeapmi festiválii.

Kap. 326 Giella-, girjjálašvuoda- ja girjerádjoulbmilat, poasta 01 Doaibmagolut

Nasionálabibliotekhas lea jagi 1993 rájis leamaš sámi bibliografiija sierra doaibmamuššan. Lassin sámezielaláš ávdnasiidda bibliografiija siskkilda maiddá eará gielaide čállojuvvon girjjálašvuoda, mii guoská buot fágaide ja fáttáide mat giedahalllet sámi dilálašvuodaid. Ulbmil lea oktasaš davviriikkalaš bibliografiija.

Kap. 329 Arkiivaulbmilat, poasta 01 Doaibmagolut

Sámi arkiiva sirdojuvvui jagi 2005, nugo Sámediggi háliidii, Sámedikkis Riikkaarkivára vuollasažžan. Sámi arkiivva jodiheami gokčet jahkasaš juolludeamit Arkiivalágádussii stáhtabušeahtha kapihttalis 329 Arkiivaulbmilat.

Kap. 334 Filbma- ja mediaulbmilat, poasta 73 Guvllolaš filbmaŋgiruššan

Jagi 2009 rájis lea Riikkaidgaskasaš sámi filbmauoovddáš ožžon stáhtadoarjaga dán poasttas.

Doarjja addojuvvo ovddidit ja buvttadit oanehisfilmmaid ja dokumentárafilmmaid, čadáhít máhtto buoridandoaibmabijuid ja doaibmabijuid mánáid ja nuoraid várás. Guvllolaš filbma-áŋgiruššan lea oassi oppa riikka filbmapolitihkas. Stáhtadoarjja galgá ovddidit ulbmiliid filbmasuorggis, gč. válddahallama kapihtalis 334 Kulturdepartemeanta Proposišuvnnas 1 S. Jahkái 2013 árvala Kulturdepartemeanta juolludit 3,051 milj. ruvdnosaš doarjaga Riikkaidgaskasaš sámi filbmaguovddáži.

Kap. 335 Preassadoarjja, poasta 75 Juolludeapmi sámi aviissaide

Sámi aviissat leat ožžon stáhtadoarjaga jagi 1979 rájis, ja jagi 1987 rájis sierra bušeahhtapoasttas. Dan poasttas juolluduvvojit doarjagat sámi aviissaid buvttadeapmái ja doarjagat julevsámegielaš ja oarjilsámegielaš aviisasiiduid buvttadeapmái. Earret mávssolašvuoda demokratiijii ja sátnefridjavuhtii sámi aviissain lea dehálaš doaibmamuš sealluhit ja ain ovddidit sámegielaš čállima. Kulturdepartemeanta bušeahhtaárvalusas jahkái 2013 árvaluvvo sámi aviissaide 24,138 milj. ruvdnosaš juolludeapmi.

Kap. 314 Kultuvra ja servodat, poasta 72 Kulturovttasbargu davviguovlluin

Norgga ja Ruošša gaskasaš kulturovttasbarggus áhahuvvojit golmmajahkásaš prográmmat mat válljejit surggiid mat čalmmustahttojuvvojit erenoamážit prográmmaáigodagas. Sámekultuvra ja álgoálbmotkultuvra lea okta viđa čalmmustansuorggis prográmmaáigodagas 2010–2012, ja suorgi jotkojuvvo boahtevaš prográmmaáigodahkiige. Kulturdepartemeanta lea leamaš mielde ovddideamen Norgga ja Ruošša gaskasaš kulturovttasbarggu oassin álgoálbmotkultuvrra go lea ruđalaččat dorjon kulturgaskkustankontuvrra ásaheami Moskvái mii galgá leat veahkin Riddu Riđđu, Davvi álbmogiid guovddáža ja ruošša organisašuvnna Raipona ovttasbargui. Departemeanta lea maiddá veahkehan čielggadit prográmma mii galgá leat sámi kulturealáhusdoaimiid várás Barentsguovllus.

Kulturdepartemeanta doarju mánge sierranas davvinorgalaš kulturproševtta mat gullet iežas davviguovloáŋgiruššamii, ee. doarjagiin Barentskult nammasaš kulturprográmmii, maid Olgoriikadepartemeanta ja golbma Davvi-Norgga fylkkage veahkin dorjot. Vaikko vel dát várreemat eai leat merkejuvvon sámi kulturulbmiliidda, de gullet mánge proševtta mat dorjojuvvojit dán láhkai, sámi kultuvrii.

Speallorudat sámi valáštallamii

Jahkasaččat juolluduvvojit doarjagat sámi valáštallamii Norsk Tipping ASa vuoittuin. Go Norsk Tipping ASa speallojagi 2011 vuoitu juogaduvvui valáštallanulbmiliidda jagi 2012, de várrejuvvojedje 600 000 ruvnu sámi valáštallamii. Juolludeapmi sirdojuvvo Sámedikki háldui, mas lea ovddasvástádus das mo ruđat viidáseappot juogaduvvojit doarjaga ulbmiliid vuodul. Ággan sierra doarjagiid juolludit sámi valáštallamii lea ahte sierralágan sámi valáštallandoaimmat galget bisuhuvvot ja ain ovddiduvvot.

Giella- ja guovlodepartemeanta (GGD)

(1000 ruvnuid mielde)

Kap.	Poasta	Namahus	Salderejuvvon		
			Rehketdoallu	bušeahhta	Árvalus
			2011	2012	2013
551	60	Juolludus fylkkagiellaide guovlluid ovddideapmái	2 150	2 150	2 150

Kap. 551 Regionála ovddideapmi ja oddahutkan, poasta 60 Juolludus fylkkagiellaide guovlluid ovddideapmái

Giella- ja guovlodepartemeanta juolluda sullii 2,15 milj. ruvnu jagi 2013 Sápmi nammasaš sápmelaš prográmma čađaheapmái. Sápmi lea Interreg IVA Nord oasseprográmma. Sápmi-prográmma buohkanas rápma áigodahkii 2007–2013 lea 15 milj. ruvnu.

Interreg IVA Norda bajimuš ulbmil lea buoridit guovllu doaibmannávcca ja oktiigullevaž-vuoda dakkár ovttasbargguin man váldoáššin leat ealáhuseallin, siskkáldas vuogádat ja máhttu. Sápmi galggašii buoridit sámi kultur- ja ealáhuseallima. Čállingoddedoaimma juogadit Romssa fylkkasuohkan ja Davvi-Trøndelága fylkkasuohkan.

Dearvasvuoda- ja fuolahusdepartemeanta (DFD)

(1000 ruvnuid mielde)

Kap.	poasta	Namahus	Salderejuvvon		Árvalus 2013
			Rehketdoallu 2011	bušeahtta 2012	
762	21	Erenoamáš doaibmagulut		800 ¹⁾	800
762	50	Sámi dearvasvuoha		5 800 ¹⁾	6 036
762	70	Sámi dearvasvuoha	13 600 ²⁾	6 600 ¹⁾	6 800
		Supmi	13 600	13 200	26 836

¹⁾ Poasta 50 Sámi dearvasvuoha geavahišgohte jagi 2012 stáhtabušeahhtas, gč. Proposišuvnna 1 S (2011–2012) ja Proposišuvnna 16 S (2011–2012).

²⁾ Jagi 2011 ledje ruđat sámi dearvasvuohii juhkkovuvvon poasttaide 21 ja 70.

Kap 762 sámi dearvasvuoha, poasta 50 Doarjagat Sámediggái

Doarjjaortnegiin áigumuš lea váikkuhit dasa ahte sámi álbmot oažžu seamma buriid dearvasvuodaábálvalusaid go álbmot muđuid. Jahkái 2013 árvaluvvo geavahussii 6,036 milj. ruvnnu maiguin galget joatkit doaibmabijuid 2002 – 2005 *Mangfold og likeverd* (Šladdjii-vuoha ja ovttárvosašvuoha) nammasaš doaibmaplána vuodul mii lea ráđdehusa doaibmaplána Norgga sámiid vástesaš dearvasvuoda- ja sosiálabálvalusaid várás. Ruđat juhkkovuvvojit Sámediggái ja Sámediggi geavaha ruđaid osiid ruhtadit guokte áššemeannudeaddjivirggi. Virggiid ulbmil lea ovddidit Sámedikki dearvasvuodaopolitihkalaš árvalusaid guovddáš eiseválddiide ja buoridit oktilis gulahallama dearvasvuodaáfitnodagaiguin jna., ja áššiid meannudit go galget juohkit prošeaktaruđaid sámi dearvasvuodaubmiliidda ja hálldašit doarjjaortnega.

Kap 762 sámi dearvasvuoha, poasttat 21 ja 70

Ruđat juhkkovuvvojit eanaš Sámi dearvasvuodaáfitnodatdutkanmeastta Dearvasvuoda-direktoráhta bokte. Dutkanguovddáš čađahii jagi 2012 ođđa álbmotiskadeami – SAMINOR II. Eanaš ruđat galget gokčat resursagoluid mat leat dieđuid čohkkema oktavuodas dearvasvuoda- ja eallindilleisikkadeami várás dain guovlluin main sámit orrot – SAMINOR II. Dearvasvuodaáfitnodatdirektoráhta bargá guhkesáigásaččat ovddidan dihtii sámegeiela ja sámi kulturmahtu rávvagiid attedettiinis ja fierpmádatdoaimmaid lágidettiinis gielddaide, dearvasvuodaáfitnodagaide, fylkkamánniide, oahpahušasahusaide ja earáide geain lea doaibma dearvasvuodaábálvalusas.

Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeanta (MDD)

(1000 ruvnuid mielde)

Kap.	Poasta	Namahus	Rehketdoallu 2011	Salderejuvvon	
				bušeahtta 2012	Árvalus 2013
854	50	Doaibmabijut mánáid- ja nuoraid-suodjalusas		1 000	1 000
		Supmi		1 000	1 000

Lassin juolluduvvojit ruđat sámi ulbmiliidda čuovvovaš bušeahttakapihttaliin ja poasttain:

Kap.	Poasta	Namahus
846	21	Dutkan- ja guorahallandoaibma, doarjagat jna., Erenoamáš doaibmagolut
847	21	Doaibmabijut olbmuid várás geain lea hedjonan doaibmannákca

Kap. 846 Dutkan- ja guorahallandoaibma, doarjagat jna., poasta 21 Erenoamáš doaibmagolut ja kap. 847 Doaibmabijut olbmuid várás geain lea hedjonan doaibmannákca, poasta 21 Erenoamáš doaibmagolut

Mánáid- ja dásseárvo- ja searvadahttindepartemeantta bušeahtas leat árvalan sámi servodaga dásseárvodoaibmabijuide juolludit ruđaid jahkái 2013 kapihttalis 846 Dutkan- ja guorahallandoaibma, doarjagat jna., poasttas 21 *Erenoamáš doaibmagolut* ja kapihttalis 847 Doaibmabijut olbmuid várás geain lea hedjonan doaibmannákca, poasttas 21 Erenoamáš doaibmagolut.

Ruđat galget geavahuvvot prošeaktii Ovttádássásašvuolta ja šláddjiivuolta sámi servodagas mii álggahuvvui jagi 2011. Prošeakta ii leat jotkojuvvon jagi 2012 bargiidili geažil mii lea leamaš Gáldu – Álgoálbmotvuoigatvuođaid gelbbolašvuodaguovddážiis. Vurdojuvvo ahte prošeakta joatkašuvvá ođđajagemánu 1. b. 2013 rájis ja loahpahuvvo juovlamánu 31. b. 2014.

Kap. 854 Doaibmabijut mánáid- ja nuoraid-suodjalusas, Poasta 50 Dutkan

Dearvvasvuoda- ja fuolahusdepartemeanta mearridii jagi 2012 ovttasráđiid Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeanttain ahte 1 milj. ruvdnosaš supmi galgá sirdojuvvot Dearvvasvuoda- ja fuolahusdepartemeantta bušeahtas Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeantta bušeahta kapihttala 854 postii 21. Jagi 2013 rájis sirdojuvvojit ruđat kapihttala 854 postii 50.

Sivva dasa go jagi 2012 sirdojuvvojedje ruđat Dearvvasvuoda- ja fuolahusdepartemeantta bušeahtas mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeantta bušehtii, lea ahte Sámediggi lea geavahan dáid ruđaid iežas mánáid-suodjalusa ja bearašsuodjalusa bargui. Mánáid-suodjalus ja bearašsuodjalus gullet Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeantta ovddasvástádussurggiide. Dat ruđat galget jagi 2013 geavahuvvot joatkit ja nannet Sámedikki doaimma dain surggiin.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta (EBD)

(1000 ruvnnuid mielde)

Kap.	Namahus	Rehketdoallu	Sálderejuvvon	
			2011	bušeahtta 2012
1147	Boazodoallohállddahus	61 020	61 787	62 646
1150	Eanadoallošiehtadusa čadaheapmái	2 000	2 000	4 000
1151	Boazodoallošiehtadusa čadaheapmái	108 922	102 000	104 500
	Supmi	171 942	165 787	171 146

Kap. 1147 Boazodoallohállddahus

(1000 ruvnnuid mielde)

Poasta	Namahus	Rehketdoallu	Sálderejuvvon	
			2011	bušeahtta 2012
01	Doaibmagolut	43 996	42 723	43 105
45	Stuoribuš neavvooastimat ja ortnegisdoallu, <i>sirdin vejolaš</i>	6 317	6 958	7 118
70	Juolludeamit meahcestobuide	692	702	725
71	Sis-Finnmárkku nuppástuhttindoaibmajut, <i>sirdin vejolaš</i>	6 723	8 904	9 198
82	Radioaktivitehtadoaibmajut, <i>sirdin vejolaš</i>	3 292	2 500	2 500
	Supmi kap. 1147	61 020	61 787	62 646

Boazodoallohállddahusa organiserema nuppástusat

Proposišuvnnas 1 S (2011–2012) dieđihuvvui ahte ráđdehus lea árvalan ahte boazodoalu almmolaš hállddahusa oorganiseremii galget dahkkojuvvo nuppástusat. Árvalus mearkkaša dan, ahte guovdilis hállddahus, ovddeš Boazodoallohállddahus, ain galgá joatkit Álttás odđa namain mii lea Stáhta boazodoallohállddahus. Árvaluvvon lea ahte Boazodoallostivra joatká nugo dássázii, ja ahte guovlostivrrat heaittihuvvojit, juoga mii gáibida ahte lágat nuppástuhttojuvvojit. Árvalusa mielde šaddá vel nu, ahte čadahuvvo hállddahuslaš doaibmasirdojupmi Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttas Ođasmahttin-, hállddahus- ja girkodepartementii dainna lágiin ahte guovlostivrrat mat leat otnáš boazodoallohállddahusa vuollásaččat, mii lea Álttás, sirdojuvvojit Fylkkamánii. Fágalaš ovddasvástádus boazodoallohállddahusa vuollásaččat, mii lea Álttás, sirdojuvvojit Fylkkamánii. Fágalaš ovddasvástádus boazodoallohállddahusa vuollásaččat, mii lea Álttás, sirdojuvvojit Fylkkamánii. Fágalaš ovddasvástádus boazodoallohállddahusa vuollásaččat, mii lea Álttás, sirdojuvvojit Fylkkamánii. Fágalaš ovddasvástádus boazodoallohállddahusa vuollásaččat, mii lea Álttás, sirdojuvvojit Fylkkamánii. Fágalaš ovddasvástádus boazodoallohállddahusa vuollásaččat, mii lea Álttás, sirdojuvvojit Fylkkamánii.

Boazodoallohállddahusa organiserema nuppástuhttinbargu lea ádjánan guhkibut go álggus navdojuvvo. Dás čujuhuvvo Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta Proposišuvdnii 1 S (2012–2013) mas leat eanet dieđut.

Poasta 01 Doaibmagolut

Juolludeami váldoulbmil lea gokčat Stáhta boazodoallohállddahusa doaimma. Stáhta boazodoallohállddahus lea guovdilis boazodoallopolitihkalaš váikkuhangaskaomiid čadaheaddji hálldahanorgána ja Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta doarjun- ja čielggadanorgána. Hállddahus lea guovdilis rolla boazodoallopolitihka čadaheamis, ja lea lágiduvvon nu, ahte hállddahus galgá maid leat arvat ollu rávveaddji rolla. Guovdilis ášši lea datge, ahte boazodoallopolitihka ulbmiliid ollašuttimii galgá lágiduvvot árjjálaš bargu. Stáhta boazodoallohállddahus doaimmaha boazodoallolága ja hálldaha váikkuhangaskaomiid mat gullet boazodoallošiehtadussii, ja dat lea maid Boazodoallostivrra čállingoddi ja čadaheaddji orgána.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ovddida árvalussan juolludit postii 43,1 milj. ruvnu jahkái 2013.

Poasta 45 Stuoribuš neavvooastimat ja ortnegisdoallu

Juolludeapmi galgá gokčat goluid mat čuožžilit go čuovvoluvvo Norgga ovddasvástádus dain rádjaáiddiin mat leat Ruota, Suoma ja Ruošša rájain. Lassin poasta galgá gokčat daid goluid maid Røros-guovllu boazoguohtunšiehtadusaid čadaheapmi dagaha.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ovddida árvalussan ahte juolluduvvojit 7,1 milj. ruvnu jahkái 2013.

Poasta 70 Juolludeamit meahcestobuide

Juolludeami ulbmil lea bisuhit ee. boazodoalliid oadjebasvuoda várreguovlluin. Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttas lea odne šiehtadus golmmain meahcestobuin mat gullet stáhtii, ja dasto vel vuolláičállojuvvon soahpamuš njeljiin bođu olbmuiin geat guhtege atnet ovddasvástádusa meahcestobus. Meahcestobuid geatnegasvuolta lea leat rabas jagi miehtá.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ovddida árvalussan juolludit 725 000 ruvnu jahkái 2013.

Poasta 71 Sis-Finmárkku nuppástuhttindoaimbijut

Stuorámus hástalus ollašuttit ceavzilis boazodoalu ulbmila lea leamaš muhtun osiin Finnmárkkus. Juolludeami ulbmil lea ruhtadit sierranas heivehallamiid ja doaimbijuid vai lea Finnmárkkus vejolaš láhčit dilálašvuodaid ceavzilis boazodollui.

Manimus jagiid juolludeapmi lea ee. gokčan goluid mat gullet nuppástuhttinbálkká guhki-deapmái. Čielgan lea, ahte lea váttis olmuide geaid ahki lea badjel 55 jagi, gávdnat eará barggu. Dán jovkui ii leat árjjálaš fidnonuppástuhttin biddjojuvvon gáibádussan. Vai lea veahkki addit dán jovkui gutnalaš loahpa sin bargoeallimii ja hehtten dihtii ahte eai fas álgge bargat boazodilis, de lea sis vejolašvuolta ohat alcceseaset guhkiduvvon nuppástuhttinbálkká gitta álbmotoadjolága dábálaš penšonahkái. Eaktu dasa lea ahte dat olmmoš lea loahpahan iežas boazodoalu.

Boazodoallu gillá stuorra vaháigiid, ja erohus lea stuoris das maid boazoeaiggát oažžu buhtadassan boraspiriid dahkan vaháigiid ovdii, ja das maid son lea ohcan. Dat lea dagahan eambo sierramielalašvuoda ealáhusa ja eiseválddiid gaskii, das mii vaháigiid sivva lea. Dán poasttas gokčojuvvojit golut mat bohtet dannego lea dárbu skáhppot odđa máhtu buvttadeami ja vaháigiid birra.

Lassin juolludeami ulbmil lea gokčat jagi 2007 boazodoallolága čuovvoleaddji sierranas doaimbijuid, ja muhtun ovddidan- ja čielggadangoluid.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ovddida árvalussan juolludit 9,2 milj. ruvnu jahkái 2013.

Poasta 82 Radioaktivitehtadoaimbijut

Stáhta ovddasvástádusa prinsihpalaš vuodđu gokčat goluid radioaktiivvalaš nuoskkideami geažil maid Tsjernobyl-lihkohisvuolta dagahii, lea dat mearrádus maid ráđdehus dagai suoidnemánu 31. b. 1986. Njuolggadusat radioaktivitehtamearrádusaid várás mearriduvvojit seamma vugiid mielde go lánkaásahusat boazodoallošiehtadusa mielde.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ovddida árvalussan juolludit 2,5 milj. ruvnu jahkái 2013.

Kap. 1150 Eanadoallošiehtadusa čadaheapmái

Ráđdehusa barggu oassin ovddidit meahceguovlluid ja davviguovlluid geažiduvvui

Diedáhusas Sd. 9 (2011-2012) ahte meahcceeaneadoallu ja árktalaš eanadoallu galget nannejuvvot. Dán jagáš eanadoallošiehtadusas čuovvovuvvojedje geažideamit ee. lasihettiin Sámdikki ruđaid ealáhusulbmiliidda 2 milj. ruvnnu rájis 4 milj. ruvnnu rádjai. Juolludus galgá movttiidahttit ealáhusovddideapmái sámi guovlluid eanadoalus, ja ruđat galggašedje ovddimusat geavahuvvot ruhtadan- ja ovddidandoaibmabijuide main lea guhkesáigásaš váikkuhus.

Kap. 1151 Boazodoallošiehtadusa čadaheapmi

(1000 ruvnnuid mielde)

Poasta	Namahus	Rehketdoallu 2011	Sálderejuvvon bušeahtta 2012	Árvalus 2013
51	Doarjagat Ovddidan- ja ruhtadanfondii	45 186	32 800	34 100
72	Doarjagat organisašuvdnabargguide	6 100	6 100	6 100
75	Gollounnideaddji ja njuolggá doarjagat, <i>sirdin vejolaš</i>	54 803	60 000	62 400
79	Buorredilleortnegat	2 833	3 100	1 900
Supmi kap. 1151		108 922	102 000	104 500

Guovvamánu 23. b. lihkostuvve Stáhta ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikasearvi (NBR) soahpat jagi 2012/2013 šiehtadusa. Jagi 2012/2013 boazodoallošiehtadusa dábálaš rápma lea 104,5 milj. ruvnnu stuoru. Jagi 2011/2012 boazodoallošiehtadusa ektui dát soahpamuš lea 2,5 milj. ruvnnu stuorát.

Jagi 2012/2013 boazodoallošiehtadusa váldoulbmil lea lágidit nu, ahte eambbo lea vejolaš gávpemárkaniid várás buvttadit bohccobierggu ja buoridit ealáhusa árvobuvttadeami. Šiehtadus mearkkaša ahte Boazodoalu árvobuvttadanprográmma heaittihuvvo, ja ahte boazodoalu várás álggahuvvo prográmma mii vástida Báikkálaš biepmu prográmmii. Ođđa prográmma galgá heivet boazofitnodagaid hástalusaid. Seammás galget prográmmii gullat boazodoalu mátkeealáhusaid ovddideapmi, ja boazodoalu ja muohkadanfitnodagaid ovttasbargui gullelaš doaibmabijut.

Šiehtadusbealit leat soahpan ásaht sierra ortnega mas boazodoalus galget leat oahpahallan- ja fuollabálvalusat. Šiehtadusbealit atnet oahpahallan- ja fuollabálvalusaid ortnega ealáhusovddideaddji doaibmabidjun ja boazodoalu vejolašvuohtan buoridit iežas dietnasiid. Lassin dakkár ortnet lea mielde buorideamen boazodoalu gulustuvvama. Ortnet galgá leat heivehuvvon ealáhusa kultuvrii ja iešvuođaide.

Mottiin ruhtamáksolasáhusain jotkojuvvojit juolludeamit mat leat buvttadeamis gitta. Dát joatkka lágida vejolažžan boazodoallái eambbo njuovadit ja buvttadit. Šiehtadus mas lea sohppojuvvon lea vuodđun ain bures ovddidit boazodoalu. Seammás dahkkojuvvon šiehtadus doarju nuppástusa mii lea leamaš boazodoallošiehtadusa doaibmabijuin manimuš jagiid, go das čalmmustahttojuvvojit ealáhusdoaibma eambbo ja daid boazoeaiggádiid vástesaš heivehallamat geain boazodoallu lea váldoealáhus.

Jagi 2012- 2013 boazodoallošiehtadusa šiehtadallamiid oktavuodas šiehtadusbealit sohpe sirdit 2. milj. ruvnnu Sámediggái kapihttala 1151 poasttas 51 Boazodoalu ovddidanfoanda. Ulbmil sirdit ruđaid Boazodoalu ovddidanfoanddas Sámedikki doarjjaortnegiidda mat leat ealáhusovddideami várás, lea lasihit duohta árvobuvttadeami boazodoalu oktavuodas.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ovddida árvalussan juolludit doarjaga kapihttalis 1151 jahkái 2013 nugo Sturradiggi lea giedahallan jagi 2012/2013 boazodoallošiehtadusa, gč. Evttohusa 344 S (2011–2012). Dárkilat dieđuid boazodoallopolitihka guđege poastta ja strategija birra don gávnnat Proposisuvnnas 104 S (2011–2012).

Birasgáhttendepartemeanta (BGD)

			(1000 ruvnuid mielde)		
Kap	Poasta	Namahus	Rehketdoallu 2011	Salderejuvvon bušeahtta 2012	Árvalus 2013
1429	50	Doarjagat sámi kulturमितobargui	6 000	3 093	3 195
1429	72	Ráfáidahttojuvvon ja suodjalangánnáhahti kulturमितuid ja kulturbirrasiid suodjaleapmi ja sihkkarastin, <i>sirdin vejolaš, vejolaš geavahit poasttas 21</i>	3 000	3 000	2 000
		Supmi	9 000	6 093	5 195

Kap 1429, poasta 01 Doaibmagolut

Geasset 2012 álggahuvvui prošeakta mii lea automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid registrarastima várás. Registrarastin bargu galgá jotkojuvot gitta jahkái 2015. Bargu lea oassi *Kulturमितohálddašeami máhttoloktemis*. Bušeahttajahkái 2012 juolluduvvui 2 milj. ruvdnosaš supmi dán bargui.

Kap. 1429, poasta 50 Doarjagat sámi kulturमितobargui

Birasgáhttendepartemeantta bušeahtas jahkái 2013 lea árvaluvvon juolludit 3,195 milj. ruvnu sámi kulturमितobargui. Doarjagat galget bisuhit bajimuš kulturमितofágalaš vuhtiiváldimiid sámi kulturमितuid ja kulturbirrasiid barggus. Ruđat galget eanaš geavahuvvot stuoribuš ortnegisdoallamiidda ja divodemiide ovddeš dilláige, ja dikšumii, gč. válddahallama Proposišuvnnas 1 S (2012 –2013).

Kap. 1429, poasta 72 Ráfáidahttojuvvon ja suodjalangánnáhahti kulturमितuid ja kulturbirrasiid suodjaleapmi ja sihkkarastin

Vuollepoasta 72.2 Ráfáidahttojuvvon visttiid ja rusttegiid suodjaleapmi ja sihkkarastin 2 milj. ruvdnosaš juolludeapmi, mii lea merkejuvvon sámi visttiid sihkkarastima ja divodeami várás, doalahuvvo. Riikkaantikvára máksá ruđaid poasttas 72 Sámedikki ávžžuhusa mielde. Riikkaantikvára addá dárkilat láidagiid doarjaga geavaheapmái.